

het, hogy évek múlva a hagyományos somlyói búcsújárás egyes elemeit már hiába keressük, elkopik, átalakul, egyszerűsödik, ami által elveszti régi varázsát. A 78 színes és 22 fekete-fehér képet tartalmazó kötetet P. Márk József ferences atya bevezetője és Visky András költő záró gondolatai teszik teljessé.

(Idea Design & Print Kiadó Kolozsvár, 2003)

Udvarhelyi Nándor

LAKI-LUKÁCS LÁSZLÓ (szerk.):

Millenniumi Bódva-völgyi képeskönyv

Annak ellenére, hogy 1956-ban már megjelent egy Bódva-völgyi képeskönyv (írta és fényképezte Szabó Béla), s hogy a tájféldrajz kutatói ide, a Cserhátra is eljutottak (*Dénes György: A Bódva-szilasi-medence 700 éves története, 1983.; Dobány Zoltán: A Cserhát történeti földrajza XVIII–XX. század, 1999., stb.*) elmondhatjuk, hogy a Bódva-völgy a közvélemény előtt mind a mai napig eléggé ismeretlen. A legutóbbi időben a Bódva völgyében is erőteljes mozgásba lendült honismereti munkálatoknak köszönhetően megnőtt mind helyben, „odahaza”, mind másutt az országban, (kiemelten Miskolc, Nyíregyháza, Debrecen és Edelény kulturális intézményeiben, föld- és néprajzi, történeti kutatóiban) az érdeklődés a Cserhát, ezen belül a Bódva völgye, a néhai Torna vármegye, Északnyugat-Borsod tájai, települései, az itt kialakult társadalom és kultúra iránt.

Arról is kell szólnunk, hogy az utóbbi időben számos tájról, településről, természeti érdekességről jelenik meg többé-kevésbé jól szerkesztett képeskönyv, szinte kizárólagosan az idegenforgalom fellendítése, a falusi turizmus propagálása céljából. Elmondhatjuk, hogy ezekben a kiadványokban is találkozhatunk olykor-olykor jó, szakszerű, a gyakorlati célokon túl is értékelhető, a tudomány számára is jelentős részekkel, adatokkal, térképekkel, képekkel. Azonban nem ilyenek közreadása lévén a céljuk, helytörténeti szempontból nem is, vagy csak igen ritka, kivételes esetekben értékeljük őket.

A Laki-Lukács László szerkesztette, Hadobás Pál, Koleszár Krisztián és Laki-Lukács László által írt, Hevesi Attila, Rémiás Tibor által lektorált *Millenniumi Bódva-völgyi képeskönyv* nem ilyen jellegű kiadvány. Summázatul előre bocsátva véleményünket azt mondhatjuk róla, hogy szerkesztésében, formájában újat, utat kereső, megfogalmazásában mindenféle propagandától mentes, csak a lényegre figyelő, rövidre fogott, értelmes szövegekből, voltaképpen „képaláírásokból” áll. Ez a fajta szövegközlési mód a lehető legszorosabb kapcsolatot teremti meg a kép és a szöveg között. Eleve ismeretközlő jellegű és értékű. Sokszor arra kell gondolnunk, hogy egy nagyszerű kiállításon vagyunk és a kiállítás tárgyait nézegetve, a jobb, a teljesebb megértés érdekében segítségül hívjuk a tárgyaláírásokat. A tárgyaláírásokról még csak annyit,

hogy azok összevágva egy-egy önálló tanulmányocskává állnak össze.

Képeskönyvünk négy, egymástól jól elkülöníthető fejezetből áll. Az első fejezetet (*A Bódva mente természeti képe*) Koleszár Krisztián írta. A második Hadobás Pál munkája (*A Bódva mente múltja*). A harmadik fejezet *Az egykori Borsod vármegye Bódva menti településeit* mutatja be, abc rendben. Ennek a fejezetnek a szerzőjét ugyanúgy nem jelölte meg a szerkesztő, mint a következőt, a negyedik fejezetét, ami pedig *Az egykori Torna vármegye Bódva menti településeit* állítja elénk. Nyilván azért nem, mert ez a két fejezet közös munka eredménye. Az első két fejezet rövid és adatgazdag bevezető összefoglalással kezdődik. A lényeg azonban itt, ezekben a fejezetekben is a képekben van. A képek általában kisméretű, de nagyon éles színes fényképek, amelyeknek a rendkívül jó minőségű, fényezett műnyomó papíron a közlési (felismerési, megértési) készsége nagyon magasra nő. A képanyag itt is, mint a többi fejezetben enciklopedikus jellegű, tehát néprajzi tárgyú is. Sőt, elmondhatjuk, hogy a nem kimondottan néprajzi tárgyú képek is sok esetben olyanok, hogy néprajzi illusztrációként is „elmennek”, vagy éppen „néprajziségükkel” járulnak hozzá a kérdéses kép jobb, teljesebb megértéséhez.

A két utolsó fejezet lehet számunkra a legfontosabb. Itt ugyanis 50 Bódva-menti település képes bemutatásáról van szó. Minden település ismertetését egy rövid, négy-öt mondatból álló bevezetés kezdi. Ezek a bevezetések feltűntetik a települések területének nagyságát és a lélekszámot. Minden további tudnivalót képekről és a hozzájuk tartozó képaláírásokból tudhatunk meg. A képek nagyon változatosak – egy oldalon átlagosan négy kép foglal helyet – tájképek, természetrajzi, növény-, állatképek, vadászati-halászati stb. képek, építményképek (sok templom, lakóház és egyéb műemlék), viseleti-, helyi népművészeti képek, sok síremlék, fejfa képe és néhány arckép is a településsel kapcsolatba hozható neves emberekről. A képekről általában elmondhatjuk azon túl, hogy jó minőségű felvételek, tipografizálásuk is kitűnő. Mindezeket figyelembe véve ez a Bódva-völgyi képeskönyv első rendű tájféldrajzi, történeti, néprajzi értékkel rendelkezik.

Dankó Imre

LANCZENDORFER ZSUZSANNA–
GÜLCH CSABA:

A vérző lilium

Dely Mária balladája a néphagyomány és a költészet tükrében

A magyar népköltészetben a balladáknak megkülönböztetett helye van. Megrázó emberi tragédiák, feloldhatatlan konfliktusok tömör művészi szintű előadásának adnak keretet, és a különös szimbólumrendszerükkel, motívumkészletükkel, etikai mondanójukkal alapvető üzenetet közvetí-